

Lovorka Čoralić

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

SPOMEN DUBROVČANA U CHIOGGI (XV-XVI ST.)

Na osnovi građe iz mletačkoga Državnog arhiva ukazano je na spomen Dubrovčana u Chioggi u XV. i XVI. stoljeću. Promatra se njihova društvena struktura, imovne mogućnosti, zanimanja, obitelj, rodbinske i prijateljske veze te odnos prema tamošnjim crkvenim ustanovama.

Otok Chioggia ubrajao se tijekom proteklih stoljeća u najvažnije otoke mletačke lagune, vodeće ribarsko središte sjevernog Jadrana i značajnu stratešku predstražu Mletačke Republike. Sastavni dio mletačkog dukata postaje u VIII. stoljeću, ali i nadalje zadržava visoki stupanj unutarnje samouprave te vlastite organe vlasti s gastaldom i velikim kancelarom na čelu. Kao dio obrambenog sustava lagune, Chioggia će u mletačko-đenoveškom ratu 1378.-1380. godine imati odlučujuću ulogu (tzv. rat za Chioggiu) te će nakon neuspjeha đenovješke mornarice nadomak Chioggi biti sklopljen Turinski mir (1381.) na osnovu kojeg će Mlečani steći prevlast na Sredozemlju. Sudbina Chioggie u idućim stoljećima u potpunosti slijedi sudbinu Republike sv. Marka, u sastavu koje ostaje sve do njenog ukinuća 1797. godine.¹

Tijekom proteklih stoljeća uključenosti Chioggie u povijest Mletaka održavala se snažna veza između istočne i zapadne jadranske obale, u sklopu koje Dubrovačkoj Republici pripada posebno značajno mjesto. Dio tih svestranih kretanja i prožimanja između Republike sv. Vlaha i zapadnojadranske obale (prvenstveno Mletaka) prikazali smo u nekoliko prijašnjih radova.² U ovom prilogu cilj nam je, također na osnovi građe iz mletačkoga Državnog arhiva (fond Notarile testamenti) ukazati na nazočnost i djelovanje Dubrovčana u Chioggi. Ovdje je potrebno napomenuti da brojnost i upotrebljivost izvora za istraživanje nazočnosti Dubrovčana u Chioggi znatno zaostaje za opsegom i raznovrсноšću građe koju smo imali za problematiku njihova iseljavanja u Mletke - grada koji je nudio mnogo više pogodnosti za zaposlenje i raznovrсно poduzetničko djelovanje, a time i trajan ostanak doseljenika podrijetlom s istočnojadranske obale i unutrašnjosti.

Analizirajući najčešće korištenu građu (oporuke) za istraživanje problematike nazočnosti i djelovanja hrvatskih iseljenika u Chioggi, primjećujemo da učestalošću spominjanja prednjače

¹ O povijesnom razvoju Chioggie usp: U. Marcato, *Chioggia e il suo lido. Guida storico-artistica*. Padova: 1967; U. Marcato, *Storia di Chioggia*. Chioggia: 1976; S. Dell'Omo - L. Bellodi Casanova i D. Di Stefano, *Chioggia*. Padova: 1977.

² Lovorka Čoralić, »Stanovnici poluotoka Pelješa u Veneciji u XV. i XVI. stoljeću.« *Dubrovački horizonti*, 33 (1993): 111-120; Lovorka Čoralić, »Prilog poznavanju nazočnosti i djelovanja doseljenika s Elafitskih otoka u Veneciji od XV. do XVIII. stoljeća.« *Dubrovački horizonti* 34 (1994): 30-39; Lovorka Čoralić »Dubrovčani u Veneciji od XIII. do XVIII. stoljeća.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 32 (1994): 15-57.

doseljenici iz mletačke Dalmacije, napose iz njezinog glavnog grada Zadra. Doseljenike iz drugih dijelova Dalmacije bilježimo mnogo rjeđe, pri čemu se spominjanjem izdvajaju Hvarani, Šibenčani, Kotorani i Dubrovčani.³ Dubrovački doseljenici se u Chioggi najčešće bilježe svojim i očevim imenom te, samo u jednom slučaju, prezimenom (Camupho). Vremenski okvir istraživanja usmjeren je na relativno ograničeno razdoblje od sredine XV do sredine XVI stoljeća, pri čemu nešto veći broj podataka zatječemo u razdoblju druge polovice XV stoljeća. Ovo je razdoblje, gledajući opće pokazatelje nazočnosti hrvatskih iseljenika u Chioggi, najintenzivnije po učestalosti njihova spominjanja u izvorima. U idućim stoljećima ne nalazimo oporuke dubrovačkih iseljenika, ali raste broj Dubrovčana koji u Chioggi borave privremeno, mahom radi sklapanja određenih pomorsko-trgovačkih poslova (primjerice gradnja ili kupnja brodova).

Analiza oporuka hrvatskih iseljenika u Chioggi pokazuje da je najveći dio nalazio zaposlenje u zanimanjima karakterističnim za našu obalu, koja su ujedno i u samoj Chioggi bila vrlo tražena i potrebna. Riječ je prvenstveno o poslovima na gradnji i popravku brodova (kalafati, marangoni) u nekom od brojnih kjođanskih škverova. Chioggia je tijekom svih proteklih stoljeća predstavljala značajno mletačko brodogradilište, najčešće namijenjeno izgradnji trgovačkih brodova. Drvodjelci, graditelji brodova, vesala, jedara i ostali djelatnici zaposleni u privatnim škverovima, brojačano su najbrojnija skupina kjođanskih obrtnika, koja se rano izdvojila i ustrojila vlastitu bratimsku udrugu, statut i pravila o djelovanju, te sve do suvremenog doba predstavljala snažan čimbenik tamošnjeg gospodarskog života.⁴

Dva se dubrovačka iseljenika spominju kao djelatnici u tamošnjim škverovima. U prvom je primjeru riječ o običnom drvodjelskom majstoru (marangon) Ivanu pok. Rade, zaposlenom najvjerojatnije u nekom od škverova tamošnjih obitelji brodograditelja.⁵ Nasuprot njemu, majstor Antonio pok. Nikole Camupho ugledan je, prilično imućan i samostalan graditelj brodova (kalafat), koji u Chioggi posjeduje vlastiti škver za popravak i izgradnju brodova i raspolaže značajnim novčanim kapitalom.⁶

Od ostalih zanimanja dubrovačkih doseljenika u Chioggi bilježimo i jednu duhovnu osobu, svećenika Ivana, kapelana dubrovačke galije koja se tada privremeno nalazila u Chioggi.⁷

Mjesto stanovanja dubrovačkih iseljenika u Chioggi određeno je njihovim profesionalnim djelatnostima i svakodnevnim životom. U primjeru značajne skupine hrvatskih vojnika u mletačkim postrojbama *oltramarina*, koje su djelomično bile smještene na Chioggi, mjesto njihovoga obitavanja nalazilo se izvan grada u vojničkom predjelu zvanom Castello. Dubrovčane bilježimo isključivo u užoj gradskoj jezgri, mahom uz vodeće kjođanske kanale duž kojih su sagrađeni brodograđevni pogoni i škverovi.

Bračni status, obitelj, rodbinske i prijateljske veze i poznanstva nezaobilazni su vid prilikom razmatranja nazočnosti naših doseljenika u Chioggi. Izvori svjedoče da je najveći dio doseljenika

³ Veliki broj naših iseljenika u Chioggi označen je nazivom Schiavon (Schiavone). Njihovo poblize podrijetlo izvori najčešće ne izriču, iako je jasno da je riječ o doseljenicima podrijetlom sa naše obale Jadrana.

⁴ Škverovi su najčešće nosili imena po kanalima duž kojih su bili smješteni (Canal della Vena, Lombardia, Vendramin, Nordio itd) ili po privatnim osobama, vlasnicima pogona za brodograđevnu djelatnost. Kao suvlasnici škverova spominju se i doseljenici podrijetlom s naše obale (napose Zadran). Tako se, primjerice, još u XIX stoljeću, među najuglednije obitelji kjođanskih graditelja brodova, ubraja dalmatinska obitelj Stipitović. O kjođanskoj brodogradnji, škverovima i graditeljima brodova kroz prošla stoljeća usp: D. Memo, *Calafati, squeri e barche di Chioggia, I (La storia), II (I legni)*. Chioggia: 1985.

⁵ *Notarile testamenti* (dalje: NT), b. 1288, reg. II, br. 15, 18.7.1468. (Archivio di Stato di Venezia, dalje: ASV).

⁶ NT, b. 1352, reg III, 12.11.1528; b. 1444, bez br., 26.8.1540. (ASV).

⁷ NT, b. 1437, reg. I, br. 46, 31.8.1444. (ASV).

u novoj sredini zasnivao obitelj, što je, napose ako su pronalazili stalno i sigurno zaposlenje, pospješivalo njihov stalni ostanak. Rodoslovlja obitelji dubrovačkih iseljenika u Chioggi pokazuju kako se kontinuitet održavanja svijesti o istovjetnom domovinskom podrijetlu, odnosno o kraju (gradu) iz kojeg obitelj potječe, održavala najviše do četvrte generacije useljenika. Prva i druga generacija useljenika dosljedno se u izvorima označavaju imenom grada iz kojeg su pristigli u Chioggiu. U trećoj generaciji taj je spomen mjestimičan, u izvorima najčešće naveden tek posredno. Četvrta generacija već je u potpunosti stopljena sa sredinom, ne osjeća nikakvu povezanost s starim krajem svojih predaka te u izvorima teško možemo pronaći podatke o njihovu podrijetlu. U primjeru Dubrovčana u Chioggi takav slučaj predstavlja praćenje rodoslovnog stabla obitelji brodograđevnog majstora Antonija Camupho. U trenutku pisanja Antonijeve prve oporuke (1528.), njegov je otac Nikola - prva generacija useljenika u Chioggiu - već pokojan. Antonio je imao dva braka. Iz prvog (supruga Santa) čini se da nije imao zakonite djece, jer ih izričito ne spominje. Umjesto toga, saznajemo za troje njegovih nezakonitih potomaka: sina Vicenza, koji je u trenutku pisanja oporuke već pokojan, te živuće kćeri Pelegrinu i Rosu. Dvanaest godina poslije (1540.), Antonio piše svoju drugu oporuku iz koje saznajemo nove podatke o njegovom užem i širem obiteljskom krugu. Prva supruga Santa tada je već pokojna, a s drugom suprugom (Bernardina Lucreuli) čini se da također nije imao potomaka. U ovoj oporuci Antonio kao zakonite kćeri spominje Rosu i Pelegrinu, za koje je u prethodnoj oporuci izričito navedeno da su plod njegovih izvanbračnih veza. Osim članova najuže obitelji, u svojoj drugoj oporuci Antonio spominje i tada već pokojnog mu brata Ivana te njegove sinove Franju, Andriju, Petra i Augustina (bilješka 6). Iako je Antonijeva nezakonita kći Rosa živa u trenutku pisanja njegove oporuke 1540. godine, zanimljivo je da njezina oporuka potječe iz 1530. godine, te je, najvjerojatnije, napisana u trenutku bolesti ili (što nije rjedak slučaj) trudnoće. Rosa navodi da je kći Antonia Camupho pok. Nikole iz Dubrovnika, a u trenutku pisanja svoje oporuke supruga je građanina Chioggie Jakova pok. Jakometa iz ugledne tamošnje obitelji Cilla. U svojoj oporuci također spominje članove svoje uže i šire obitelji. U braku s Jakovom Cillom ima kći Elisabetu. Sestra Pelegrina udana je za kjođanskog zidara Dominika, a spominje i tada još živućeg djeda po majčinoj strani - Marka Fernaria.⁸

Osim podataka o rodoslovlju obitelji, oporuke govore i o međusobnim odnosima unutar užeg i šireg rodbinskog kruga. U oporukama Antonija Camupha navode se među izvršiteljima njegove posljednje volje supruga Santa (1528.) i Bernardina (1540.), dok su suprug Jakov Cilla i njegov brat Matija osobe najvećeg povjerenja Rose Camupho. Dubrovčanka Margareta pok. Nikole također za izvršitelja oporuke imenuje supruga Matiju,⁹ dok su sin Stjepan i suprug Matija opunomoćnici za izvršavanje posljednje volje Dubrovčanke Bone.¹⁰

Legati upućeni najbližim članovima obitelji i rodbine također su značajan pokazatelj njihovih međusobnih odnosa. U prvoj oporuci Antonio Camupho ostavlja nezakonitim kćerima Rosi i Pelegrini manje novčane svote. Supruzi Santi ostavlja sva svoja dobra, ali samo ako ostane živjeti s njihovim potomcima (ukoliko ih budu imali). U protivnom, ostavlja joj samo tri zlatna dukata za najam stana u kući, već prema tome kako bude željela. U drugoj oporuci Antonio je nešto precizniji pri izricanju glavnih nasljednika svojih cjelokupnih dobara. Rosi i Pelegrini ostavlja tijekom idućih deset godina po jedan dukat svakoj, a sva svoja dobra ostavlja na doživotno korištenje supruzi Bernardini. Nakon njene smrti imetak pripada kćeri Pelegrini, (također doživotno), te potom nećacima - sinovima pokojnog brata Ivana Camupho (bilješka 6). Antonijeva kći Rosa ostavlja

⁸ NT, b. 1352, br. 137, 14.7.1530. (ASV).

⁹ NT, b. 1437, reg. II, br. 81, 1.6.1453. (ASV).

¹⁰ NT, b. 1339, br. 125, 1499. god. (ASV).

kćeri Elisabeti ukupan iznos vlastitog miraza (u novcu, odjeći, nakitu i namještaju). Sva dobra koja je stekla po majčinoj strani raspoređuje u tri jednaka dijela i ostavlja ih ocu Antoniju Camupho, sestri Pelegrini te djedu Marku Fernario koji je ujedno imenovan glavnim nasljednikom njezinih preostalih dobara (bilješka 9). Izvršitelji oporuke, suprug Matija i sin Stjepan, ujedno su i glavni nasljednici dobara Dubrovčanke Bone (bilješka 11), dok je rođak Antonio, trenutno nastanjen u istarskom Rovinju, nasljednik dijela dobara drvodjelca Ivana pok. Rade (bilješka 5). Spominjući članove svoga obiteljskog kruga, Margareta iz Dubrovnika ostavlja muževljevu nećaku Antoniju Bon manju novčanu svotu (deset malih libara), a šogorici Luciji jednu haljinu. Glavnim nasljednicima preostalih dobara imenuje svoje sinove, čija imena izrijeком ne spominje (bilješka 10).

Prijateljske veze i poznanstva, napose ukoliko su ostvarivani s iseljenicima istovjetnog domovinskog podrijetla, također su pažnje vrijedan vid našeg istraživanja. U oporukama dubrovačkih iseljenika u Chioggi podatke o prijateljskim vezama i poznanstvima zatječemo u navodima koji se odnose na izvršitelje oporuke, svjedoke prilikom njezina sastavljanje te prilikom oporučne podjele imovine. Svjedoci nazočni sastavljanju oporuka naših iseljenika većinom su iz Chioggie, pri čemu je uglavnom riječ o osobama istog društvenog statusa (pučani), podudarajućeg mjesta stanovanja i zanimanja (obrnici). Iznimku u manjoj mjeri predstavlja oporuka graditelja brodova Antonija Camupho, koji je društvenim statusom i gospodarskim mogućnostima nadilazio status sitnoimućnih pučana-obrtnika, te su njegovi izvršitelji oporuke padron broda Nikola Rusacus i poduzetnik Gherardin de Gandinis iz Bergama (1528.) odnosno (oporuka 1540.) "prijatelj" (amico meo) Sebastijan iz ugledne kjođanske obitelji Tiozzo (bilješka 6). Dubrovčanin Ivan pok. Rade određuje za osobu svog najvećeg povjerenja sustanara i poslovnog sudruga Petra Splićanina, kojemu namjenjuje dio svojih dobara (najvjerojatnije oruđa i sredstava za drvodjeljski posao) i novčanih potraživanja (bilješka 5). Zanimljivo je da se u oporuci istog drvodjelca Petra iz Splita kao svjedok prilikom potpisivanja oporuke navodi upravo Dubrovčanin Ivan.¹¹ O vezama s iseljenicima iz drugih dijelova istočnojadranske obale svjedoči i oporuka Senjanina Benedikta pok. Pavla, zidarskog majstora u Chioggi, kojemu se kao svjedok spominje kapelan na dubrovačkoj galiji - svećenik Ivan iz Dubrovnika.¹²

Tek je manji broj naših doseljenika - obrtnika imao dostatne imovne mogućnosti da u svojim radionicama upošljava pomoćno osoblje. Iznimku čini primjer uspješnog dubrovčakog brodograditelja Antonija Camupho, koji u svom kjođanskom škveru zapošljava nekoliko pomoćnih radnika i učenika (famulo), od kojih je jedan (Nikola) podrijetlom iz Dubrovnika nedalekih Paštrovića (bilješka 6).

Vjerski život pojedinaca prošlih stoljeća također je sastavni dio promatranja njihova svadoknevlja. Izvor koji u ovom radu najviše koristimo (oporuke) sadrži niz podataka koji ukazuju na odnos pojedinca prema vjerskim ustanovama i duhovnim osobama na koje je oporučitelj tijekom života bio upućen i s kojima je održavao učestale veze. Razmatrajući oporuke hrvatskih iseljenika u Chioggi primjećujemo da se one svojim sadržajem bitnije ne razlikuju od oporuka drugih žitelja. Prvi oporučni navod koji ukazuje na odnos pojedinca prema tamošnjim vjerskim ustanovama je određivanje mjesta pokopa. U oporukama dubrovačkih iseljenika taj se navod susreće samo u oporuci Antonija Camupha, koji za mjesto svog posljednjeg počivališta određuje grobnicu sv. Uršule u kjođanskoj dominikanskoj crkvi. Isti oporučitelj određuje i ostale pojedinosti u svezi posljednjeg ispraćaja. Iskazujući želju da prilikom pokopa bude odjeven u habit bratovštine bičevalaca (flagelanata) sv. Salvadora (čiji je vjerojatno i sam član), Antonio određuje da u pratnji

¹¹ NT, b. 1288, reg. II, br. 14, 18.7.1468. (ASV).

¹² NT, b. 1437, reg. I, br. 46, 31.8.1444. (ASV).

pri ispraćaju sudjeluju predstavnici (bratimi) te kjođanske bratovštine, kao i običnih bratimskih udruga sa sjedištem u crkvama s. Croce i s. Francesco. U prvoj oporuci izražava želju da se mise zadušnice održe u kjođanskoj crkvi sv. Nikole, dok je u oporuci iz 1540. godine mjesto održavanja misa dominikanska crkva. Osim navedenih odredbi, Antonio izražava želju da nakon njegove smrti u glasovito talijansko svetište u Asizu tijekom iduće dvije godine hodočaste dvije osobe za spas njegove i duše pokojnog mu nezakonitog sina Vicenza. Prve godine u Asiz upućuje brijača Franju pok. Andrije, a druge brijača Marka Antonija pok. Kristofora Gambaro, obojicu iz Chioggie. Iscrpní su i sadržajni Antonijevi oporučni legati upućeni kjođanskim vjerskim ustanovama. Samostanu sv. Dominika ostavlja tri male libre, sv. Nikoli jedan dukat, koliko namjenjuje i kjođanskom hospitalu sv. Križa te tamošnjoj zalagaonici (Monte di pietà). Manju novčanu svotu od jednog dukata upućuje i spomenutoj bičevalačkoj bratovštini za potrebe gradnje i popravka (pro fabrica) njenog sjedišta (bilješka 6). Iako je riječ o sitnoimućnom i skromnom majstoru drvodjelske struke, Ivan pok. Rade oporučnim legatom obdaruje kjođanski franjevački samostan, ostavljajući mu sva dobra koja preostanu nakon ispunjenja osnovnih legata. Od sredstava koja pripadnu samostanu Ivan želi da se načini jedan srebrni kalež vrijedan 15 dukata te pohrani u crkvu rečenog samostana, čiji će redovnici za spas njegove duše održati gregorijanske mise. Na veze dubrovačkog drvodjelca Ivana s kjođanskim duhovnim osobama donekle upućuju i svjedoci navedeni prilikom sastavljanja oporuke: tamošnji kanonik Antonio Basso i klerik Petar Scarpa (bilješka 5). Iskazujući želju za održavanjem misa zadušnica u stolnoj crkvi sv. Marije u Chioggi, Dubrovčanka Margareta pok. Nikole ostavlja manju novčanu svotu (deset malih libara) samostanima sv. Nikole, sv. Dominika, sv. Katarine, sv. Ivana i sv. Franje, koji će se, kako izričito navodi, utrošiti za potrebe gradnje i popravaka rečenih kjođanskih ustanova (bilješka 10).

Najveći je dio hrvatskih doseljenika u Chioggi pripadao srednjem i nižem društvenom sloju (pučani), čija se egzistencija zasnivala na obavljanju različitih obrtničkih i pomorskih zanimanja. Od uobičajenog prosjeka srednje i sitno imućnih doseljenika izdvaja se tek nekolicina, mahom pripadnika časničkih službi u mletačkoj vojsci, kapetana i vlasnika brodova (privremeno nastanjenih u Chioggi) te traženih brodograđevnih majstora. U posljednju skupinu zanimanja možemo ubrojiti dubrovačkog brodograditelja Antonija Camupho, vlasnika samostalne radionice i pogona za gradnju i popravak brodova u kjođanskom škveru Vendramin, koji, kao što smo prethodno spomenuli, upošljava nekoliko pomoćnih radnika i učenika. U svojoj oporuci iz 1540. godine Antonio spominje i manja novčana poslovanja koja je ostvarivao s tamošnjim stanovnicima, mahom obrtnicima srednje imućnog statusa te navodi dugove koje im njegovi nasljednici moraju isplatiti (bilješka 6). Manja novčana potraživanja spominje i drvodjelac Ivan pok. Rade, a od osoba od kojih potražuje iznose (Mlečani) je i Nikola iz Herceg-Novog, službenik u nekom mletačkom državnom uredu (bilješka 5).

Navedeni oblici poslovanja i novčanih potraživanja sadržani su u oporučnim navodima dubrovačkih iseljenika XV i XVI stoljeća. Iz kasnijih stoljeća potječu i podaci o još jednom vidu poslovne nazočnosti i djelovanja Dubrovčana u Chioggi. Riječ je o sklapanju ugovora o gradnji brodova, koje su kapetani s hrvatskog dijela Jadrana (napose dubrovačkog priobalja) često naručivali upravo u kjođanskim i mletačkim brodogradilištima. Pomorski i trgovački poduzetnici iz Dubrovnika i okolice, mahom pripadnici tamošnjih uglednih kapetanskih i pomorskih rodova, česti su gosti kjođanskih škverova, u kojima, kao što smo imali prilike vidjeti, djeluje i nemali broj drvodjelskih i brodograđevnih majstora podrijetlom s naše obale.¹³ S kraja XVIII stoljeća bilježimo

¹³ Brodovlje dubrovačke trgovačke flote najčešće je građeno u domaćim brodogradilištima u Gružu i na Korčuli. Republika je u više navrata donosila zakonske uredbe kojima se favorizirala gradnja brodova u rečenim brodogradilištima i zabranjivala kupnja, gradnja, popravak i oprema u škverovima drugih zemalja. Kako domaći brodograditelji ipak nisu stizali niti bili u mogućnosti ispuniti sva potraživanja poduzetnih dubrovačkih trgovaca i kapetana, Republika je s vremena na vrijeme davala dozvole i prešutno odobravala nabavu i opremanje brodova u stranim lukama.

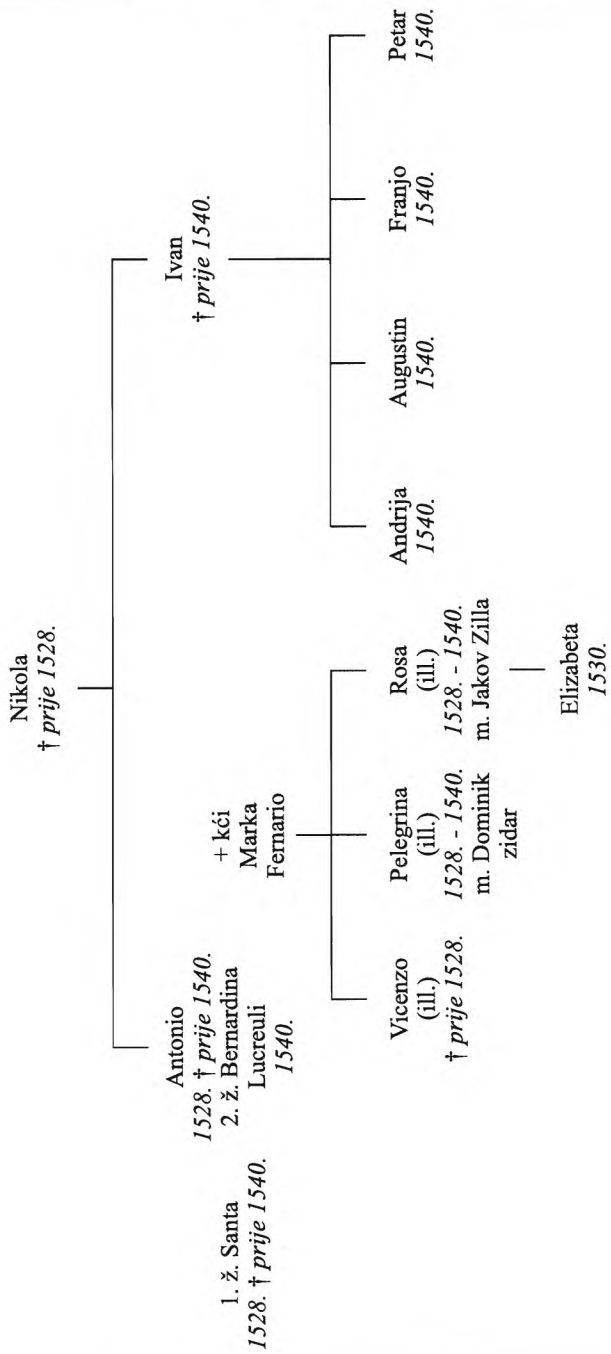
nekoliko ugovora koji se odnose na dubrovačke pomorske poduzetnike u Chioggi. Godine 1793. kjođanski je protomajstor hrvatskoga podrijetla Innocenzo Schiavon, vlasnik škvera u kanalu Lombardo, sagradio dva broda. Prvi, zvan "La Bella Rosa", kupio je dubrovački kapetan Ivan Golubović, dok je drugi ("s. Basilio il Grande") pripao Peraštaninu Vicku Siroviću pok. Antonija. Tri godine kasnije Dubrovčanin Stjepan Kačić zvan Stipić kupuje brigantin zvan "Gioventù comerciante", vlasništvo kjođanskog brodograditelja Angela Grassija zvanog Occhi. Isti je brodograditelj te godine (1796.) sklopio ugovor o gradnji brigantina s pelješkim kapetanom Matijom Fiskovićem pok. Kristofora. Ugovor je u Fiskovićevo ime sklopio Dubrovčanin Roko Bonfiol, kasniji (1806.) dubrovački konzul u Mlecima, a pred mletačkim ga je bilježnikom potvrdio tadašnji dubrovački konzul Petar Franjo Lukić. Rok izradbe broda određen je na tri mjeseca, a ukupna svota iznosi znatnih 5.700 dukata, od kojih se kao predujam graditeljima odmah isplaćuje 1.500 dukata.¹⁴

Završavajući ovaj kratki osvrt na nekoliko spomena dubrovačkih iseljenika u Chioggi potrebno je još jednom istaknuti da navedenu problematiku iseljavanja, nazočnosti i djelovanja Dubrovčana u Chioggi moramo promatrati u sklopu sveukupnih veza između istočne i zapadne jadranske obale tijekom proteklih vijekova. Istraživanja pokazuju veliku podudarnost u osnovnim vidovima dubrovačko-kjođanskih i dubrovačko-mletačkih veza. Jednako tako Dubrovčani u Chioggi pokazuju, uzevši u obzir najviše praćene i izvorima najbolje potkrijepljene pojedinosti (vremenski okvir, zanimanja, stanovanje, obiteljske i prijateljske veze, vjerski život), znatnu podudarnost s doseljenicima iz drugih dijelova istočnojadranske obale i unutrašnjosti. Zanimanja naših iseljenika u Chioggi uglavnom se poklapaju s djelatnostima koje obavljaju Hrvati u Mlecima, ali i drugim dijelovima zapadnojadranske obale koje tada naseljavaju (pomorstvo, obrti). Društvena struktura i status, gospodarske mogućnosti i imovno stanje također se najvećim dijelom uklapaju u opću sliku o hrvatskom iseljeniku prošlih stoljeća, mahom srednje ili sitnoimućnom pučaninu, skromnih imovnih mogućnosti i ograničenih dometa poslovanja. Iznimke poput dubrovačkog brodograditelja Antonija Camupha rijetke su i ne mijenjaju bitnije opću predodžbu.

Hrvatski, prema tome i Dubrovački iseljenici u Chioggi segment su povijesti ovoga grada i otoka o kojemu u talijanskoj historiografiji gotovo i ne nalazimo spomen. Izvori koje smo barem djelomično pokušali obraditi svjedoče da je hrvatska zajednica na ovom otoku mletačke lagune imala važnu brojčanu i društvenu ulogu. Prošlost Hrvata u Chioggi i Mlecima, ali i u ostalim dijelovima talijanskog poluotoka, zajednička je povijest obaju naroda susjednih jadranskih obala te stoga prilog više poznavanju njihovih međusobnih veza, upućenosti i prožimanja tijekom više stoljeća povijenog razvoja. Zajednica iseljenih Dubrovčana, iako brojčano mala, imala je u tom procesu nezaobilaznu i višestrukog spomena vrijednu ulogu.

¹⁴ Vinko Ivančević, »Un contratto per la costruzione d'un bastimento raguseo a Chioggia nell'anno 1796.« *Bollettino dell'Atlante linguistico mediterraneo*, 2-3, Roma-Bari (1960-1961): 181-191. Gotovo istovjetan tekst i prijepis ugovora o gradnji brigantina za kapetana Matiju Fiskovića iz 1796. godine prenio je: D. Memo, *Calafati, squeri e barche di Chioggia, II...* 91-99.

Rodoslovlje dubrovačke obitelji Camupho

Lovorka Čoralić

THE RECORD OF THE RAGUSANS IN CHIOGGIA
(15TH - 16TH CENTURY)

Summary

Based on an earlier study of the links and relations between the two Adriatic coasts during the past centuries, the author points to the record of the Ragusan immigrants in Chioggia throughout the 15th and 16th century according to the original source kept in the Venetian State Archives (fond Notarile testamenti). The paper offers an insight into their social status, property, professional occupations, business, religiousness, family and kin ties, friendships, and social contacts established with immigrants from other parts of the Croatian coast. The document also justifies maritime links between Ragusa and Chioggia in the 18th century (shipbuilding in the shipyards of Chioggia).